

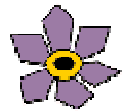
**Van droom naar
werkelijkheid.**

Biodiversiteit Werkt!

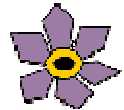
**Menko Wiersema
Provincie Zuid-Holland**

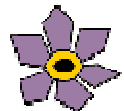
Biodiversiteit

Verkorte schrijfwijze van **biologische diversiteit**.

Beleid verankerd in **Verdrag inzake Biodiversiteit**; 1993 Rio de Janeiro.

Biodiversiteitverlies vindt vaak plaats buiten de natuurgebieden en bedreigt de kwaliteit en het duurzaam gebruik van ecosystemen en de voordelen die mensen genieten van die ecosystemen (**ecosysteemdiensten**)

Ecosysteemdiensten zijn de voordelen die mensen hebben van de natuur:

voedsel, hout, schoon water;

kwaliteit leefomgeving

bescherming tegen overstromingen, erosie en **plagen**;

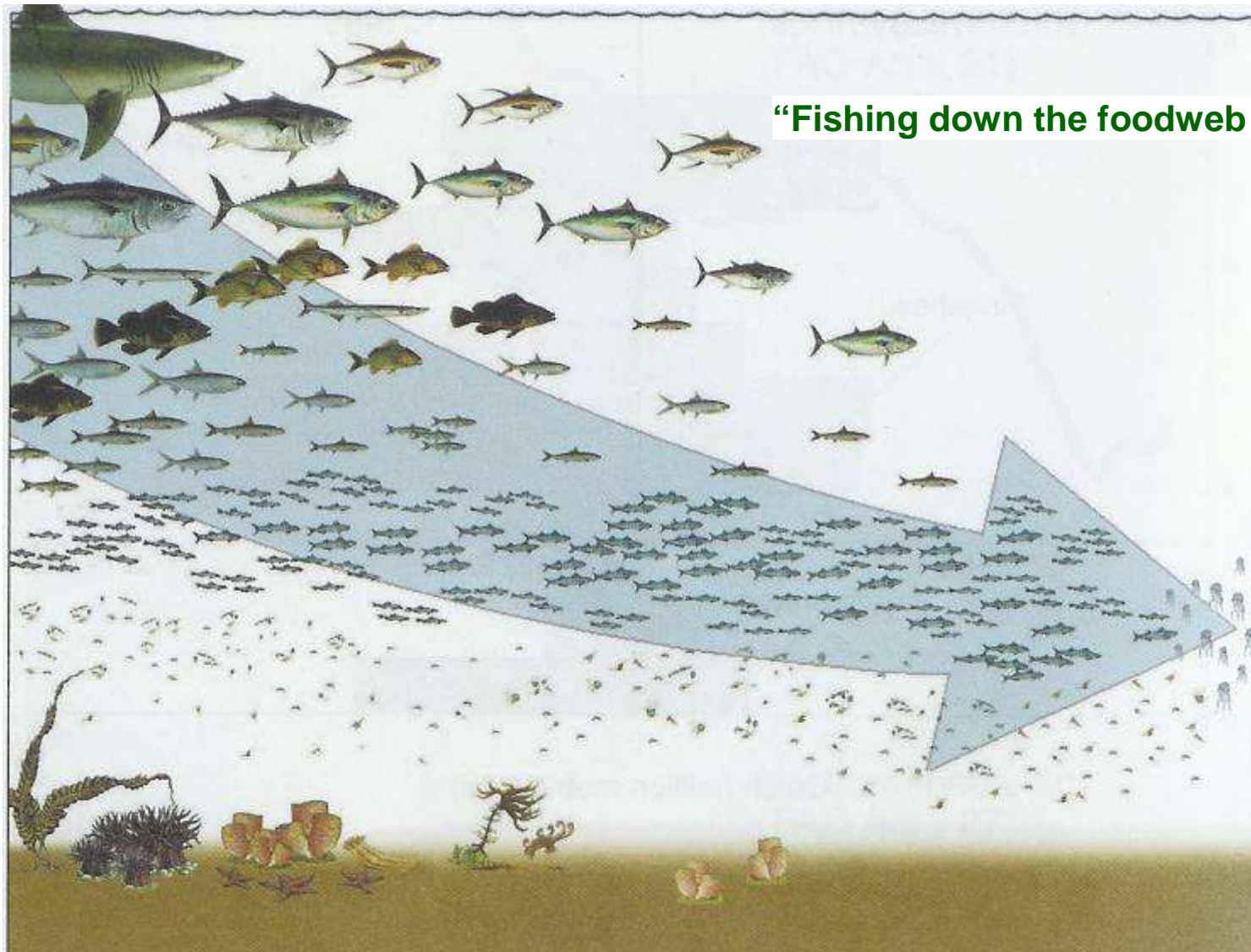
ingrediënten voor medicijnen,

vruchtbaarheid, waterbergend vermogen

en de opslag van CO₂ door de bodem;

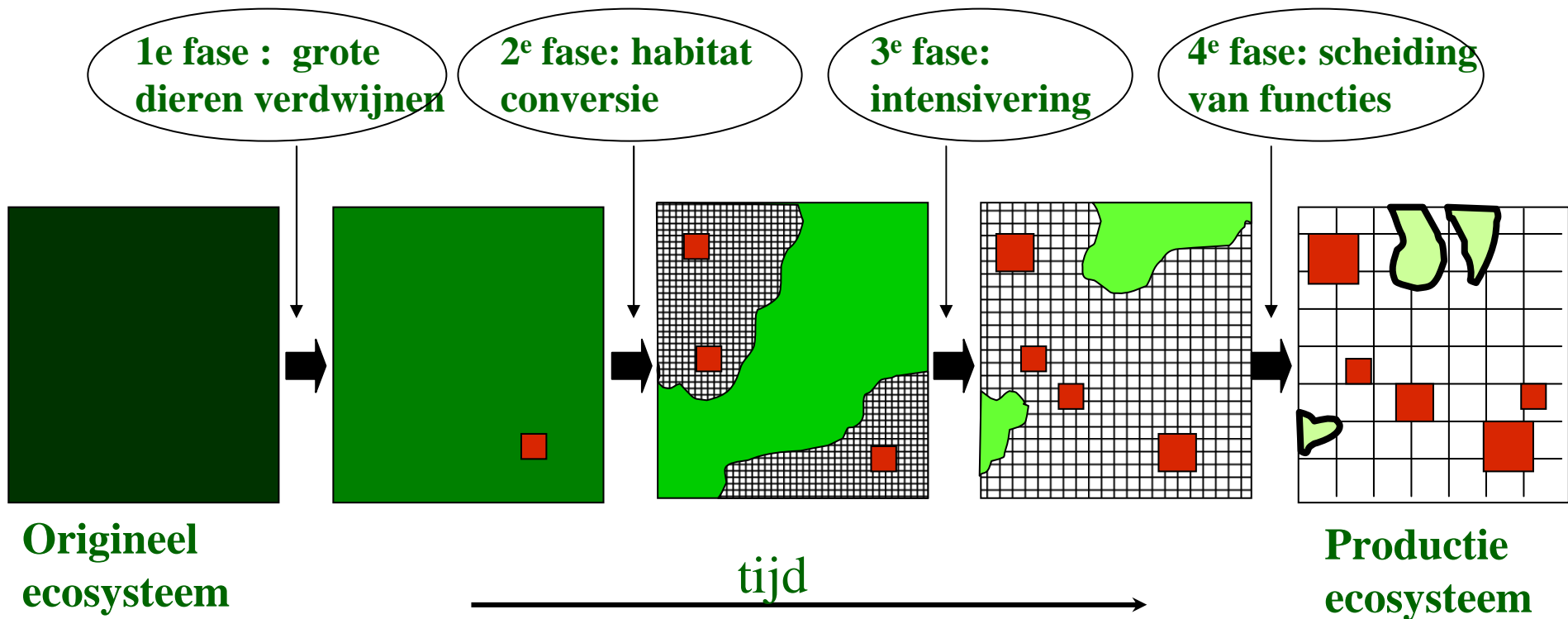
recreatie en vrije tijd, identiteit, de waarde van het vastgoed etc.

Het beeld achter biodiversiteitsverlies: homogenisatie

“Fishing down the foodweb (Pauly, 2001)”

Jagen, verbranden, ploegen, versnipperen, intensiveren, scheiden van functies ....

Vermindering biodiversiteit in natuurlijke ecosystemen

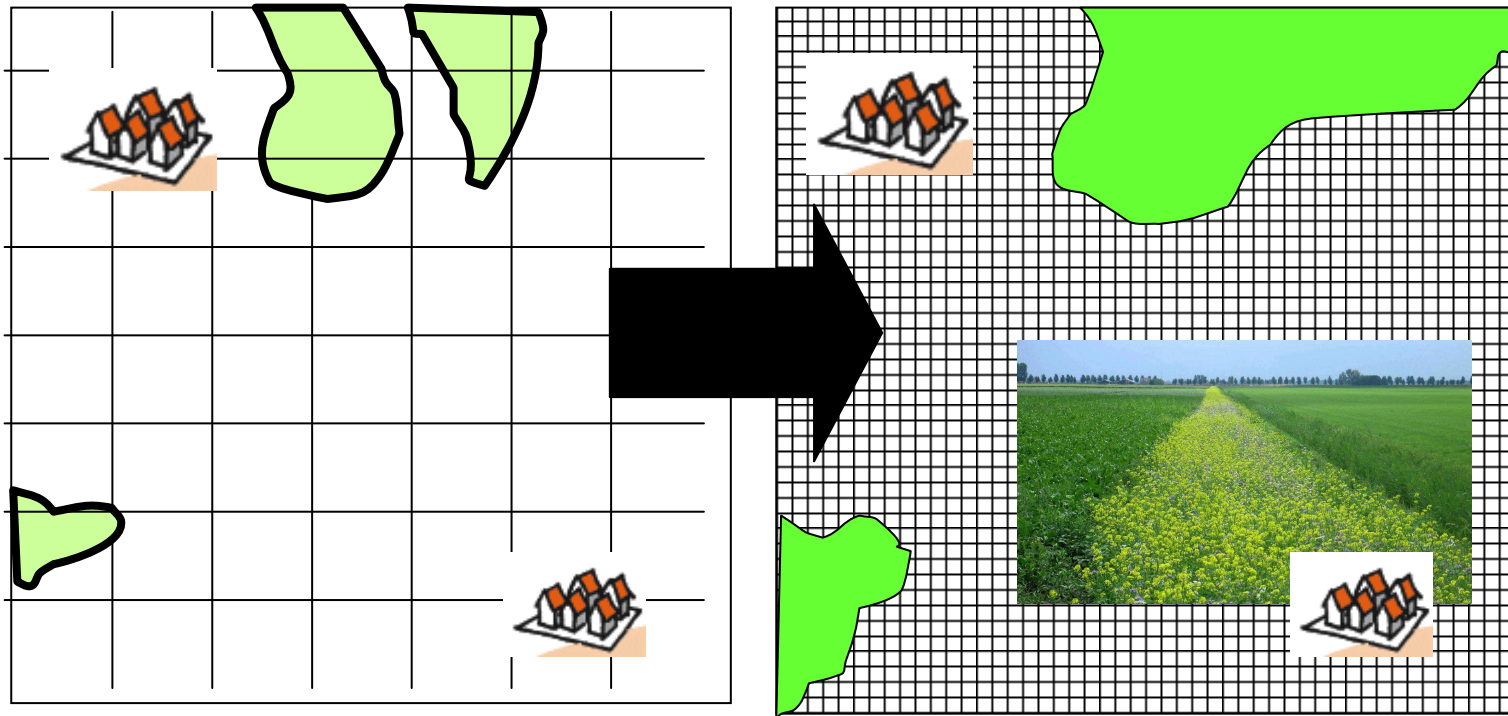
Vermindering biodiversiteit in agro-ecosystemen

Bewoning

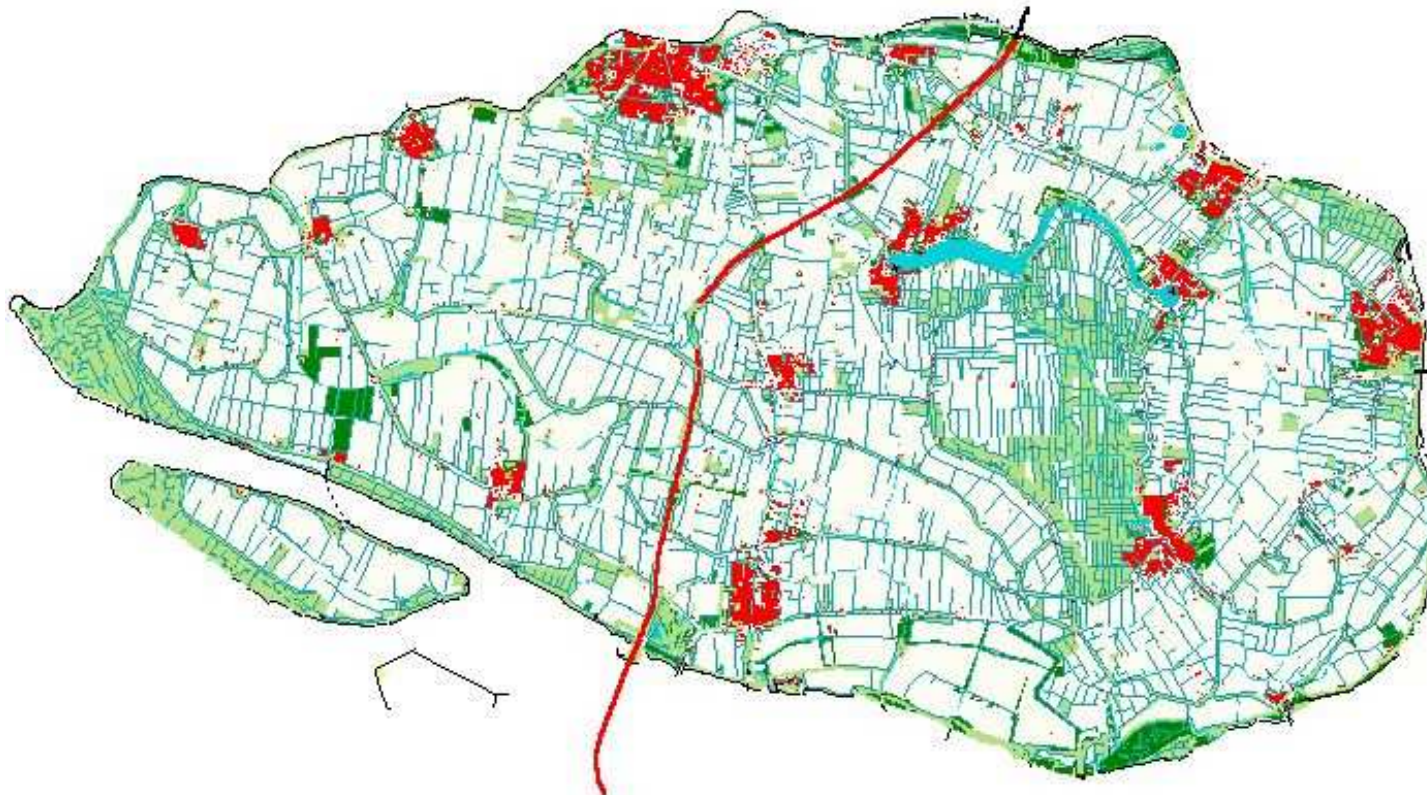
Beschermd natuurgebied

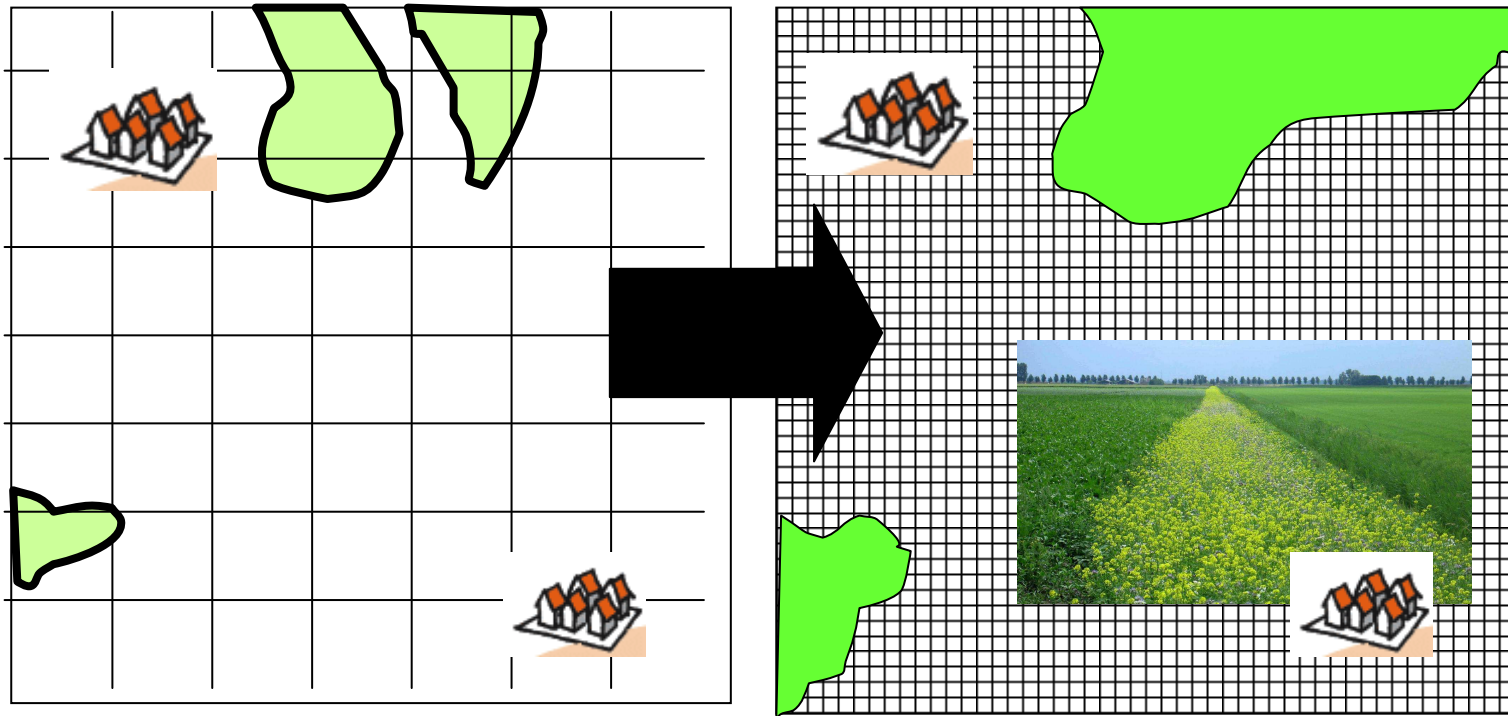

Hypothese: Toename biodiversiteit leidt tot terugkeer **ecosysteemdiensten als natuurlijke plaagregulatie, waterbergend vermogen, bodemvruchtbaarheid en recreatieve en landschappelijke kwaliteit.**

Pilot Hoeksche Waard

1. Operationaliseren begrip biodiversiteit
2. Eerste Biodiversiteit - Actieplan in Nederland

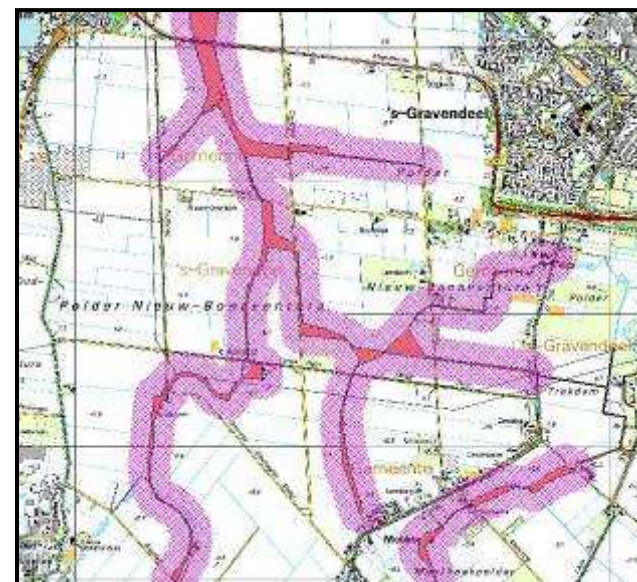
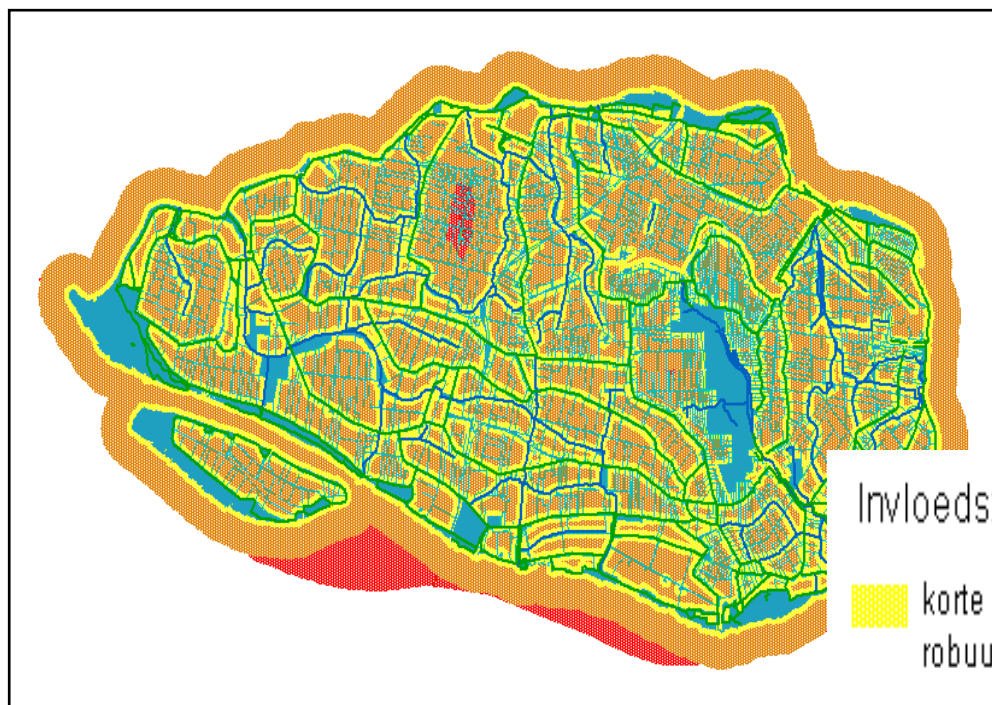
Hypothese: Toename biodiversiteit leidt tot terugkeer **ecosysteemdiensten als 1. natuurlijke plaagregulatie, 2. bestuiving, 3. waterbergend vermogen, 4. bodemvruchtbaarheid en 5. recreatieve en landschappelijke kwaliteit.**

Toevoegen biodiversiteit

Door de unieke landschapstructuur (netwerk dijken en krekken) blijkt de Hoeksche Waard zeer geschikt voor natuurlijke plaagregulatie.

Invloedszones robuuste elementen

- korte afstand: invloed van robuuste elementen als leefgebied
- lange afstand: invloed van robuuste elementen als brongebied
- invloed marginaal

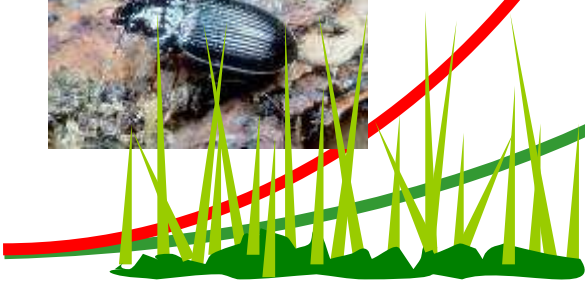
Ongeremde groei bladluis

sluipwesp, zweefvlieg, rovers, bedwingen plaag

Schadedrempel

Insecten uit akkerranden remmen groei bladluis

Lente

Zomer

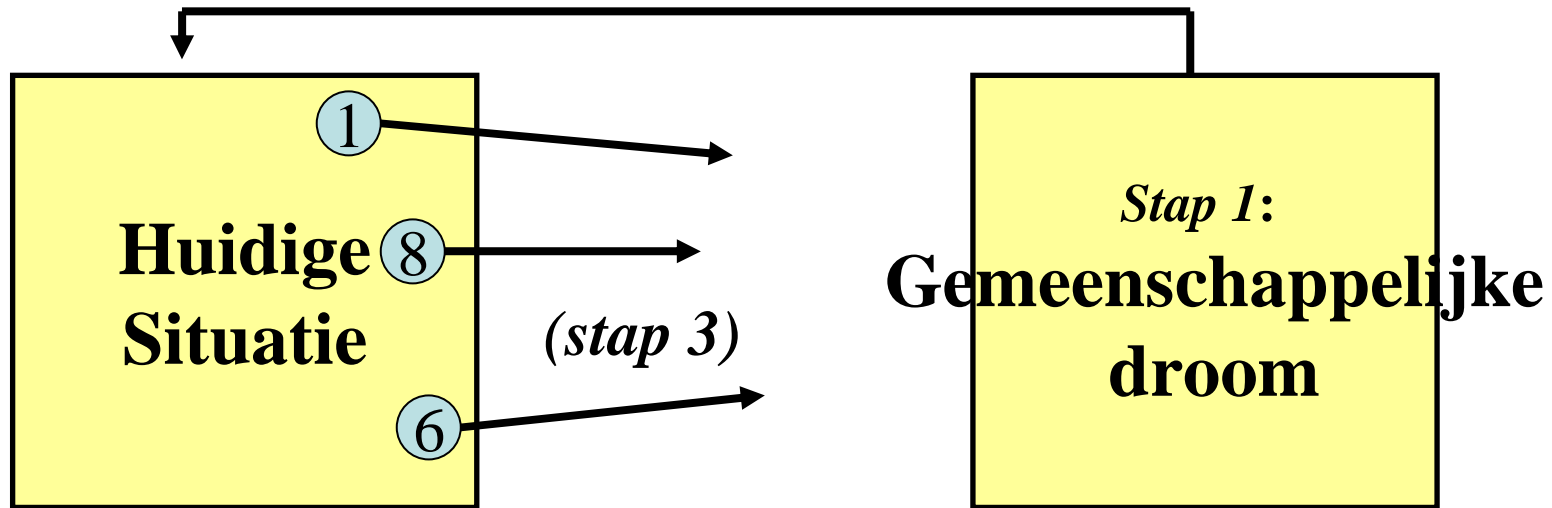

Bloemrijke dijk in de Hoeksche Waard

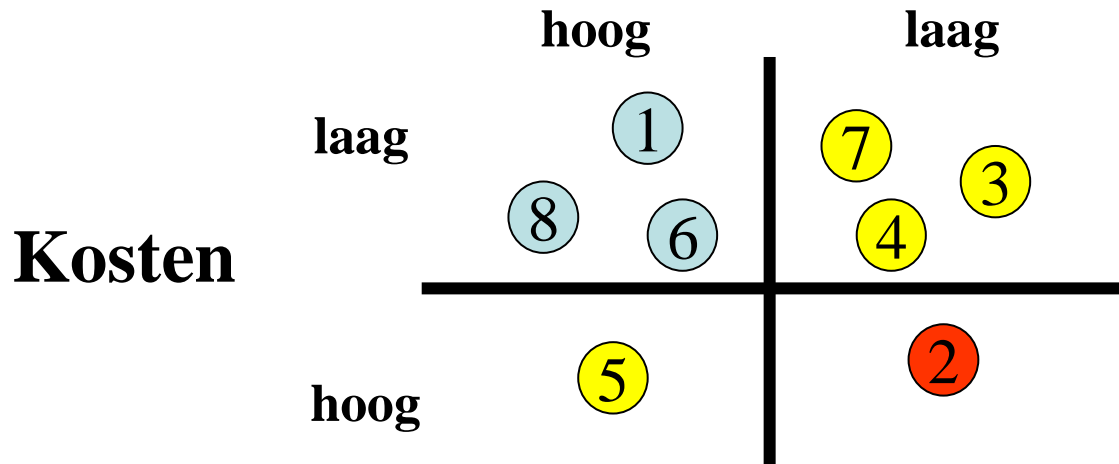
BAP-Leiden

- **Vervolg op (bottom-up) aanpak Hoeksche Waard**
- **VROM, Provincie, Milieudienst en gemeente Leiden werken samen.**
- **Bestuurlijke gezichten John Steegh en Gerrit van der Meer**
- **GGD, betrokken Teylingers, Agrarische Natuurverenigingen, Idee-winkel**

**Stap 2: Inventariseer verschil tussen
gewenste en huidige situatie;**

Politieke haalbaarheid

Milieudienst West-Holland

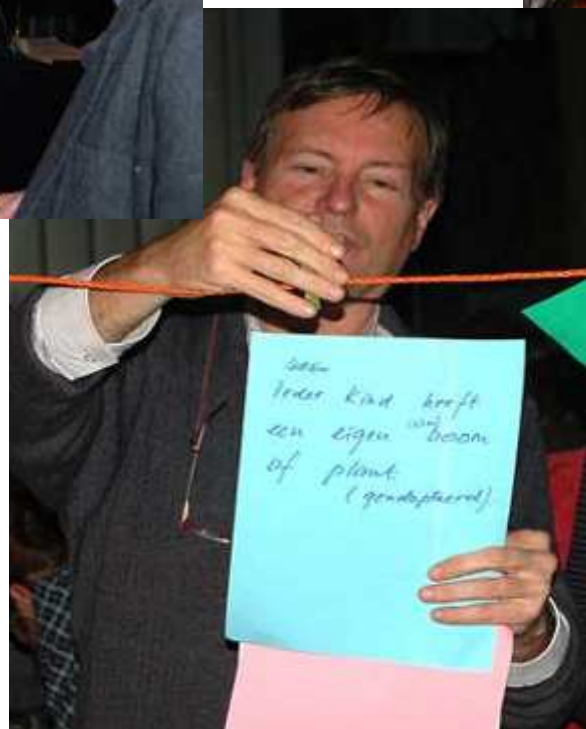
Lekker Groen, biodiversiteit in de regio

“Het horen van een leeuwerik en de geur van stro wanneer je langs de bollenvelden fietst. Bloemenranden, houten hekken en een ooievaarsnest op weilanden waar blaarkoppen lopen. Bloemen te koop langs de weg en kaas en boter bij de boerenwinkel. Teylingen is een gemeente vol traditie.”

Milieudienst West-Holland

Lekker Groen, biodiversiteit in de regio

Milieudienst West-Holland

Lekker Groen, biodiversiteit in de regio

- **Leiden Biodiversiteitshoofdstad**
- **Teylingen groenste gemeente**
- **Wandelknooppuntennetwerk langs droompunten**
- **Vakantie in eigen tuin**
- **Spannend spelen en leren**
- **Groene parasol en Groene spons**
- **Voedsel en streekproducten**
- **Een werkende eendenkooi**
- **De eetbare stad**
- **Groen en gezond**

Vakantiegevoel in de achtertuin

duur

Groene brede lanen

Weelderige campus

Ieder
universiteitsgebouw
een groene
studeerzone

groen: het dex op!
gelaagd groen

Korte
termijn

Groen in het
winkelcentrum

Lange
termijn

Update en verspreiding
boekje 'Geveltuinen'
in de regio

overheers
Braakliggende
terreintje groen
inrichten
(bijv. wildelandjes,
kruidentuin, etc.)

- criteria
- hoe? norm?
- per type
- in de wijk?

50%
v.h. Stadsgroen
wordt
eerbaar groen

het
duur
Weiland in de
Merenwijk
uitbreiden in hele stad!!

Stimuleren van
stadsgenoten om een
groene tuin en groene
gevejs te maken

mees +
dier

- * tanne kastanjes
- * hazelnoten
- * krentenbrouwpies
- * mispels/pruimen
- * gelezuurde kornelje

* tuinkruidentje (goed voor insecten!)
* pompoen, etc

Volkstuinen in de
rivieraanbuurt

Wedstrijd voor de
modiste tuin

Randgeving tegen
Dichtbegane tuinen

koppelen
info digitaal
maken

WATERLOO
Bosvruchten plukken
in de parken

Cursus
natuurvriendelijk
tuinieren voor burgers

best BAH
dieit water
productie
zaak v. h. p.

huishoudens
tijdschrift
recepten

goed koop

"eetbare stad"

koppelen

voeding en streekproducten

Financieringssysteem voor boeren die agrarisch natuurbeheer inzetten op landbouw

dsboerderij

Lakenvelders en blaarkoppen in de polders

Bloeiende Weiden

In kaart brengen van verkooppunten streekproducten

Kramen vol streekproducten op de markt

Verkoop streekproducten via webwinkel

Vermarkttingsstrategie
producten
(aanpak van elke boer voor u met de regio)

Website met kennisuitwisseling voor agrarisch natuurbeheer

Promoten verkooppunten aan de boerderij of op fietsknooppunten

40 families van gebied A1 omring

Weer vlas terug aan de westkant van Leiden

Seizoensgebonden en gezond eten in schoolkantines

KOOP

Aanleggen van een postregelbarrière bij u om de hoek

Zaaidag: in eigen tuin en op plekken in Leiden waar het nodig is planten

Leiden is een 'eetbare stad' met groene balkons en daken en communityfarming

Moestuin op bedrijventerrein

GROENE DAKEN & KLIMOPWANDEN

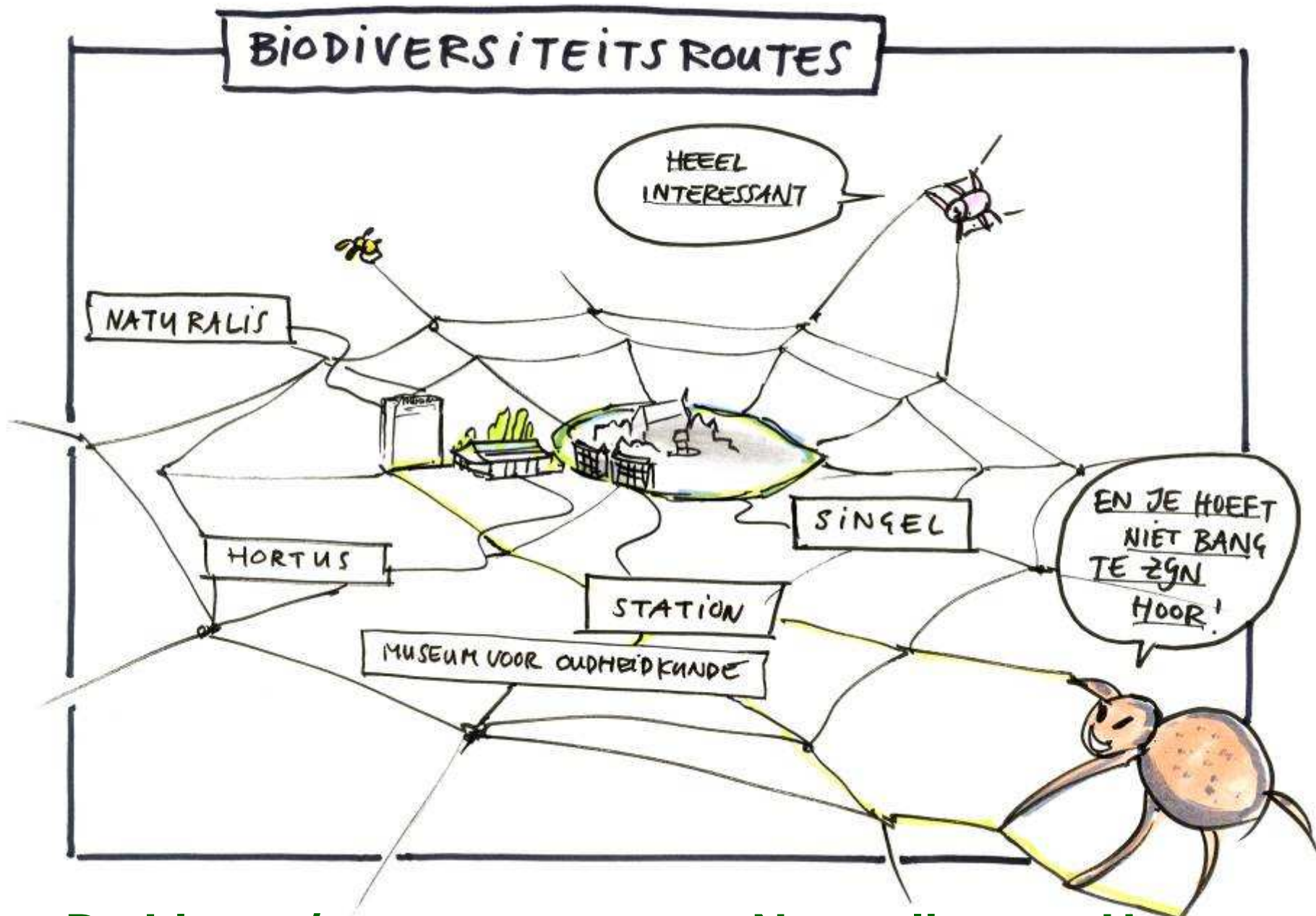
EVEN M'N
GEVELOOOST
BINNENHALEN

M'N VADER
WERKTE NOG OP
EEN BOERDERIJ

Groene daken en klimopwanden en extra aanplant van bomen op pleinen, langs singels, grachten en wegen, vergroenen Leiden.

Voor kinderen is de Leidse regio een paradijs. Tijdelijke natuur is toegankelijk gemaakt als 'wildelandjes'. Er zijn boomhutten, voldoende groen om te spelen en moestuintjes. Elk kind zijn eigen boom!

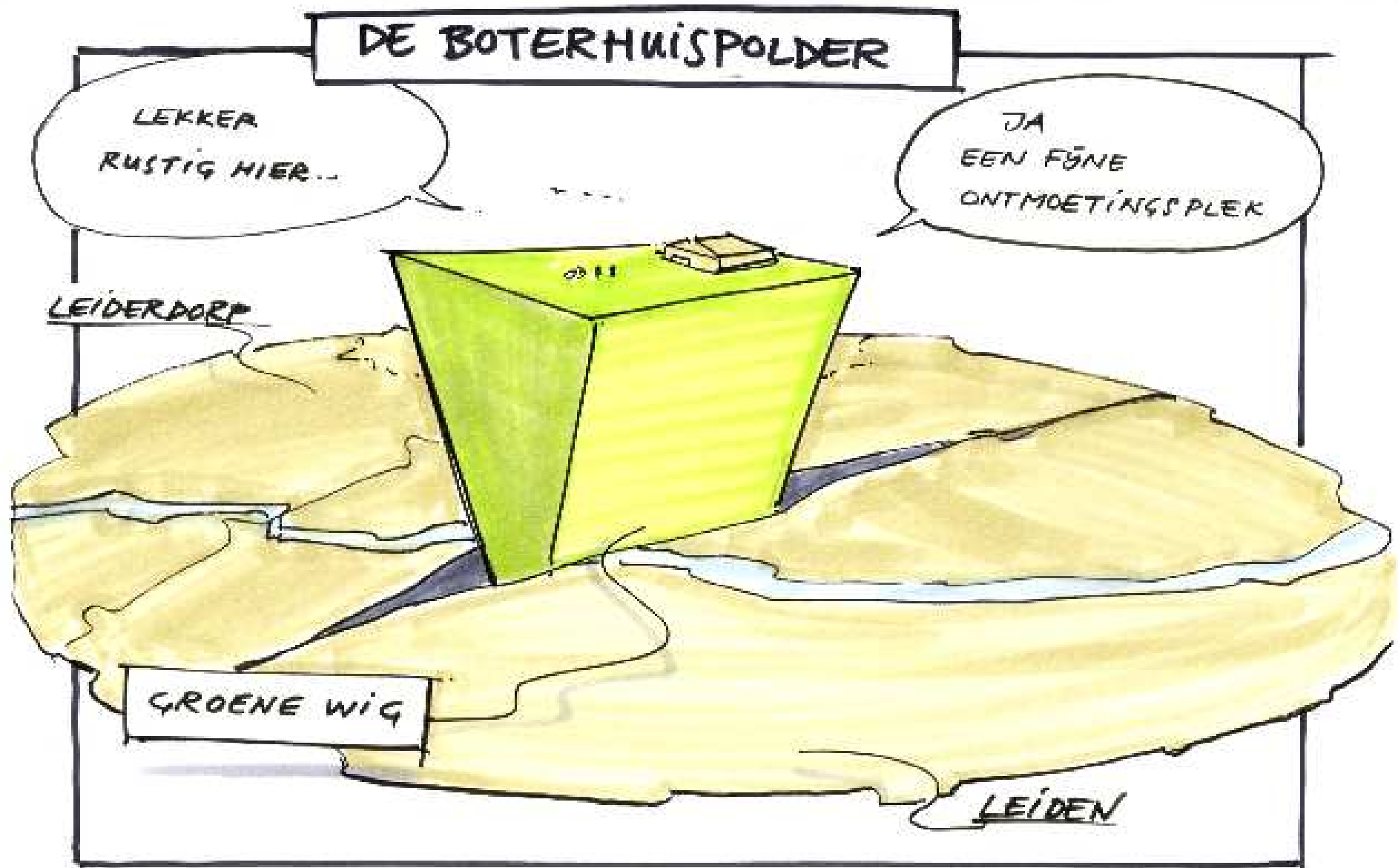

De Lineus/musea-route; van Naturalis naar Hortus.

De routes sluiten naadloos aan op de boerenlandpaden die door de boeren worden beheerd.

Als groene wig in het stedelijk gebied van Leiden en Leiderdorp is de Boterhuispolder ingericht als agrarisch recreatiegebied waar boer en burger elkaar ontmoeten.

Cateraars en restaurants serveren Leidse boter, blaarkopvlees, weidemelk en boerenkaas van boeren uit de streek. Het vlees en de Leidse zuivel hebben het Europese slow-food keurmerk ontvangen.

De Leidse melkfabriek levert weidemelk en kaas.

TOPPRODUCTEN | BOTER

De voorbetoelgaving stelt schandelijk hoge hygiëne-eisen aan melkproducten. Daarom wordt fabriekmatig gepasteuriseerde boter tegenwoordig altijd gepasteuriseerd. En inmiddels van de productiemethode is de zure boterbereiding veranderd in zoete loterbereiding. Om die reden zijn echte boter en echte karnemelk verdwenen uit de Nederlandse supermarkten. En dat is heel gepastoreerde, modern bereide boter ha geen geur en smaak bij lange na niet haalt bij de nieuwere varianten.

PASTEURISATIE EN MODERNE BEREIDING VERPESTEN GEUR EN SMAAK

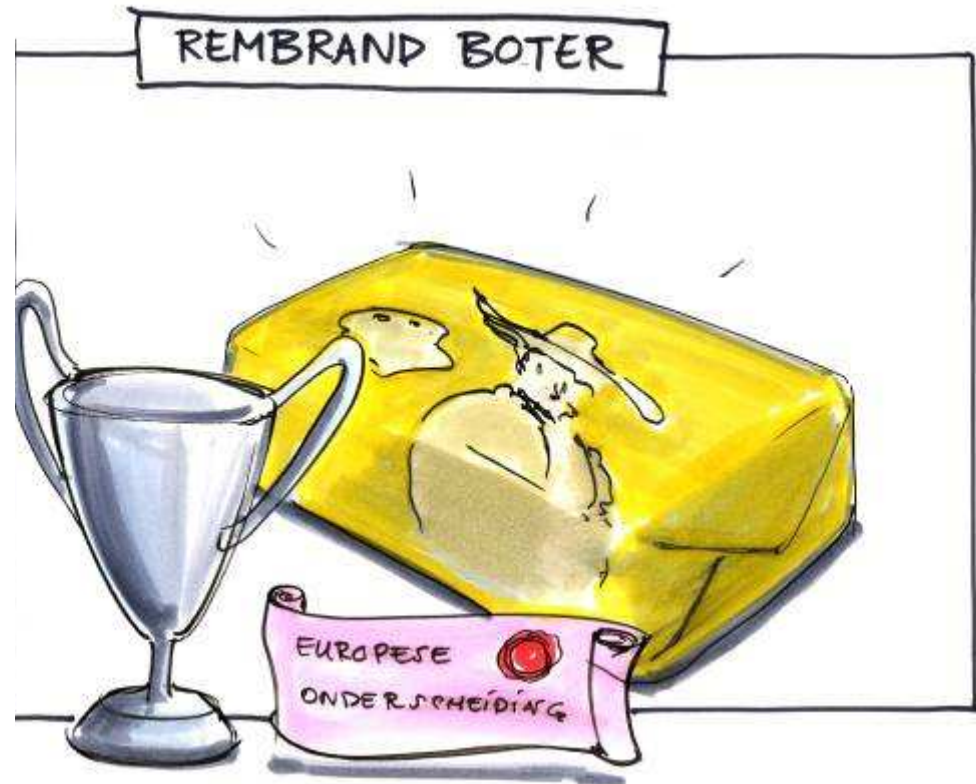
Echte boter?

De boter van zoete room, die nu in de supermarkt ligt, wordt pas gemaakt sinds de jaren veertig. Om technische en hygiënische redenen is het fermenteren hierbij vervangen door pasteuriseren. Er is geen fermentatie, geen rijping en er ontstaan geen melkzuurbacteriën. Wel is er pasteurisatie, waarbij melk wordt verhit en de broodrotdige bacteriën sterven. Boter van gepasteuriseerde melk is daardoor van mindere kwaliteit. Ook wordt de room zonder te fermenteren gekarnd en er wordt zuursel aan toegevoegd. Vervolgens wordt het gekneet en verpakt. Dit is een kunstmatig proces ten opzichte van het traditionele. De essentiële rijpsingsfase voor smaak en kwaliteit ontbreekt.

Rauwmelkse boter werd al in de prehistorie gemaakt. Oorspronkelijk gebeurde dit met zure room volgens de traditionele zure boterbereiding. Rauwe room wordt hierbij in een vat gogoten, op een koele plaats gezet en aangezuurd met een scheutje (echte) karnemelk van de vorige dag. Na 24 tot 36 uur komt de dikke room naar de oppervlakte die met een plastic lepel wordt verwijderd. In die tijd is melkzuur ontwikkeld waardoor een fermentatieproces heeft plaats gevonden. Dit rijpsingsproces is essentieel, want het zorgt voor de karakteristieke smaak van boter. Ook nemen de orggezone melkzuur producerende bacteriën zo de overhand. Vervolgens wordt gekarnd. Hierbij komt echte karnemelk vrij, en dat is heel

wat anders dan de aangezuurde ondermelk die onder de naam karnemelk in de supermarkt ligt. De rauwmelkse boter wordt hierna gewassen met water, gekneet en eventueel gezouten. Het resultaat is een prachtig en gezond natuurproduct. De kwaliteit van boter is afhankelijk van de kwaliteit van de melk. En de kwaliteit van de melk is weer afhankelijk van het voer, de veer, de grondsoort en het ras van de koe. Dus lever geen gras dat met kurstmes is bewerkt en geen bijvoer in de vorm van maïs, mangels of graan, maar uitsluitend gras of hooi. Om maar te zwijgen over het consumptiepatroon van koeien uit de reguliere voetsel. Rauwmelkse boter van een boer die goed voor zijn vee zorgt is dus essentieel. Nederlands mooiste rauwmelkse boter komt van oudsher van de bereiders van Leidse kaas: R.O.B. Boeren-Leidskaas met Sleutels. Verkoop aan de consument vindt plaats op de boerderij (thuisverkoop), op verzoek leveren de boeren ook aan horeca of detailhandel. Hieronder hun adresgegevens; wel even bellen van tevoren.

Twe. Heinsloot	Boddenweg 20	3374 BN	Oud Ald	071 - 518235
van H. Eekelstamb	Hoffdijns 25	3374 BS	Oud Ald	071 - 518372
J.F.M. van Leeuwen	Hoofd A 4	2881 LV	Zaanswende	071 - 5801881
M.L. van Putten	Johannes 25	2499 LC	De Raag	0312 - 545796
Mrs. C. van der Schaap	Wendelingsdijk 9	2342 AG	Wassend	071 - 518182
Thuis aan Verkoop	Wijkhuizenweg 78	2284 BK	Zaanswende	071 - 580271
Mrs. T. van Wieringen	Wachdijk 7	3344 BK	Wassend	071 - 602160

De in vorige eeuwen internationaal befaamde Leidse boter wint als Rembrandt-boter binnen Europa veel prijzen.

De oude eendenkooi is in gebruik en het bezoekerscentrum verhaalt over de wonderlijke geschiedenis van de alleen in Nederland voorkomende eendenkooien.

Milieudienst West-Holland

Lekker Groen, biodiversiteit in de regio

